

DEPARTAMENT D'AFERS I RELACIONS INSTITUCIONALS I EXTERIORS I
TRANSPARÈNCIA
DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT
DEPARTAMENT DE CULTURA-FILMOTECA DE CATALUNYA

CINEMA, MEMÒRIA, PAU I DRETS HUMANS

**Dia Internacional dels drets humans
(10 de desembre)**

Sessió: divendres 9 de desembre de 2016 a les 10:30h
Recomanat per a 1r i 2n d'ESO

ÍNDEX

1. Objectius generals.....	pàg. 3
2. Materials didàctics presessió.....	pàg. 4
3. Guió sessió 9 de desembre.....	pàg. 9
4. Material didàctic postsessió.....	pàg. 18
5. Relació amb les competències bàsiques curriculars.....	pàg. 26
6. Glossari.....	pàg. 29
7. Recursos.....	pàg. 32

DIA INTERNACIONAL DELS DRETS HUMANS

1. OBJECTIUS GENERALS

- Donar a conèixer la Declaració Universal dels Drets Humans: origen i continguts.
- Prendre consciència que a tots els països (en major o menor mesura) no es respecten els drets humans tot i que hagin signat la Declaració.
- Entendre que hi ha països on hi ha lleis injustes que no respecten els drets humans.
- Esdevenir conscients del paper de col·lectius, ONGs, i persones que lluiten per la defensa dels drets humans quan els governs no els defensen o fins i tot són qui no els respecten.
- Aconseguir que els i les joves prenguin consciència i s'impliquin en la defensa dels drets humans com a ciutadans actius.
- Que els i les joves esdevinguin conscients de les conseqüències de no respectar els drets humans.
- No n'hi ha prou de tenir clar que tots tenim els mateixos drets, tal com proclama la Declaració Universal dels Drets Humans: és necessari que tinguem les mateixes oportunitats d'accedir a aquests drets que se'ns reconeixen.

2. MATERIALS DIDÀCTICS PRESESSIÓ

1. ACTIVITAT CONTEXT HISTÒRIC

L'Assemblea General de les Nacions Unides va escriure al 1948 la Declaració Universal dels Drets Humans, després de la Segona Guerra Mundial. Ja des de l'inici, en el Preàmbul, es parla d'"actes de barbàrie ultratjants".

- En grups de 5 persones, busqueu la definició de: barbàrie i ultratjar.

Una vegada ja sabeu el significat seguiu investigant a quins "actes de barbàrie" creieu que es refereix el Preàmbul. Tingueu en compte que la Declaració Universal dels Drets Humans es va escriure al finalitzar la Segona Guerra Mundial. Què va passar durant aquest conflicte bèl·lic?

- Podeu començar la vostra recerca pels punts següents, tot apuntant a què es refereix cadascun.
 - Raça ària i nazisme
 - Antisemitisme
 - Guetos
 - Camps de concentració
 - Genocidi
- Després de la vostra investigació, com podríeu relacionar aquests fets amb el que diu el Preàmbul sobre "els actes de barbàrie ultratjants"?
- La Declaració Universal dels Drets Humans recull els drets i els deures de la humanitat en un text.
 - Què són els drets i deures?
 - Per quines raons creieu que era necessari fer aquest recull després del que heu descobert a la vostra investigació?
- Creieu que aquest text ha servit d'alguna cosa per aturar les barbàries en el món? O encara en segueixen succeint? En podríeu anomenar un parell?

2. ACTIVITAT VISIONAT ANIMACIÓ SOBRE LA DECLARACIÓ DELS DRETS HUMANS

Formeu grups de 5 persones.

- Visioneu aquest [vídeo educatiu sobre la Declaració dels drets humans](#).

A la vegada que el visioneu, anoteu les idees bàsiques que surten a cada un dels articles de la Declaració dels Drets Humans. Podeu apuntar una o dues paraules sobre cadascun.

- Responen a les preguntes següents:
 - Què us han semblat aquests drets? Penseu que estan englobats tots els drets de les persones? Trobeu alguna cosa a faltar?
 - Penseu que aquests drets es respecten al món en general?
 - I a Espanya i Catalunya?

3. ACTIVITAT CANÇÓ *IMAGINE* DE JOHN LENNON

Activitat per portar-la a terme en col·laboració amb el/la professor/a d'anglès.

Escolteu la cançó de John Lennon *Imagine* i ompliu els forats de les paraules que falten.

"Imagine"

Imagine there's no heaven
 It's ____ (easy) if you try
 No hell below us
 Above us only sky
 Imagine all the ____ (people)
 Living for today... Aha-ah...

Imagine there's no _____ (countries)
 It isn't hard to do
 Nothing to kill or die for
 And no _____ (religion), too
 Imagine all the people
 Living life in _____ (peace)... You...

You may say I'm a dreamer
 But I'm not the only one
 I hope someday you'll join us
 And the _____ (world) will be as one

Imagine no _____ (possessions)
 I wonder if you can
 No need for greed or hunger
 A brotherhood of man
 Imagine all the people
 _____ (Sharing) all the world... You...

You may say I'm a ____ (dreamer)
 But I'm not the only one
 I hope someday you'll join us
 And the world will live as one

- Formeu grups de 5.
 - Investigueu sobre John Lennon. Qui va ser?

- Investigueu sobre aquesta cançó de John Lennon. Quina repercursió va tenir? Quin significat va tenir en el seu moment? Creieu que encara el té?
- Feu un recull de les idees que surten a la cançó.
- Quin tipus de món imagina John Lennon a la cançó?
- Pareu-vos a analitzar la frase "nothing to kill or die for". Què vol dir? Hi ha una frase semblant que diu "no need for greed or hunger". A què creieu que es refereix?
- Establiu una relació entre les idees que vau treure de la Declaració Universal dels Drets Humans i les de la cançó. En què s'assemblen? Tenen alguna cosa en comú?

4. ACTIVITAT SOBRE LA IMPORTÀNCIA DE L'EDUCACIÓ

- Llegiu el text següent:

"Un dels meus herois preferits és el gran nord-americà Frederick Douglass. Douglass va néixer esclau l'any 1818, a Maryland (EUA), i va arribar a ser un actiu abolicionista. En la seva autobiografia explica que, quan era un nen, la dona del seu amo li va ensenyar l'alfabet i també algunes paraules, però que el seu amo se'n va adonar i es va enfurir. Va prohibir a la seva dona que continués alfabetitzant-lo. Deia que ensenyar a llegir a un esclau anava contra la llei i alhora l'incapacitaria per seguir sent esclau, el faria intractable i no tindria cap utilitat per al seu amo. 'Des d'aquell moment -deia Douglass- vaig comprendre quin era el camí de l'esclavitud a la llibertat". (...) D'aquesta manera, a través de la lectura, Frederick Douglass va seguir el camí que el va portar a la llibertat."

Adaptació de "El món és dels que llegeixen", de Katherine Paterson, 1991.

- Busqueu el significat de les paraules següents que apareixen en el text:
 - Abolicionista
 - Autobiografia
 - Alfabetitzar
- Per què creus que l'amo de Frederick Douglass no volia educar-lo i va prohibir a la seva dona que li ensenyés l'alfabet i algunes paraules? De què tenia por?
- A què creus que es refereix Douglass quan va comprendre quin era el camí de l'esclavitud a la llibertat?
- A part dels esclaus negres del s. XIX, creieu que hi havia altres col·lectius o classe social que també patia l'alfabetització? Quins? Per què?
- Segons la UNESCO, "El dret a l'educació (...) pot considerar-se com un dret clau ja que permet el complet exercici i gaudi de tots els altres drets humans. Tots els drets civils, culturals, econòmics, socials i polítics poden gaudir-se de millor manera si les persones han rebut una educació mínima".
 - Esteu d'acord amb el que diu el text sobre el dret a l'educació? Per què?

5. ACTIVITAT JUDICI JUST

Llegiu aquest conte.

El llop calumniat de Lief Fearn. Adaptació del text publicat per Education Project, de la Secció Anglesa d'Amnistia Internacional, 1988.

El bosc era la meva llar. Jo hi vivia, i en tenia cura, i intentava mantenir-lo net i arreglat.

Aleshores, un matí assolellat mentre jo recollia brossa que havia deixat algun excursionista, vaig sentir unes passes. Em vaig amagar darrera d'un arbre i vaig veure una noia més aviat lletja que venia pel camí, amb una cistella. La nena em va semblar sospitosa per la manera tan curiosa com anava vestida, tota vermella i amb el cap cobert amb una caputxa, com si no volgués que ningú sabés qui era. Naturalment la vaig aturar per saber-ne alguna cosa. Li vaig preguntar qui era, on anava, d'on venia, i tot això. Cantant i ballant, em va explicar una història sobre la seva àvia a qui, segons va dir, anava a veure, amb una cistella de menjar. En principi semblava una persona honrada, però era al meu bosc i la veritat és que tenia una pinta sospitosa amb aquella roba estranya; així que vaig decidir ensenyar-li la serietat de creuar el bosc fent cabrioles, disfressada i sense avís previ.

Vaig deixar que la nena seguís el seu camí, i jo vaig córrer a casa de l'àvia. Quan li vaig explicar el meu problema, la bona dona va convenir amb mi que la seva néta necessitava una lliçó. Va estar d'acord en amagar-se fins que jo la cridés, i es va ficar sota el llit. Quan va arribar la nena, la vaig convidar a passar al dormitori, on jo era al llit i vestit com l'àvia. Ella va entrar, tota vermelleta, i va dir alguna cosa molt desagradable sobre les meves grans orelles. Com que ja m'han insultat altres cops així, m'ho vaig prendre tan bé com vaig poder i li vaig dir que les meves orelles grans m'ajudaven a sentir-la millor. El que li volia dir és que l'apreciava i volia posar molta atenció al que estava dient; però a continuació se'n fum dels meus ulls sortints. Es poden fer una idea de com m'estava posant aquella neneta, que semblava tan educada i després tan desagradable. De totes maneres, vaig continuar amb la meva política de posar l'altra galta i li vaig dir que els meus ulls grans servien per a veure-la més bé. Però l'insult posterior, de veritat que em va arribar a l'ànima. Ja saben el problema que tinc amb les dents sortints; bé, doncs la nena em vaig deixar anar una broma molt insultant sobre això. Sé que m'hauria d'haver controlat, però el cert és que vaig saltar del llit i li vaig grunyir que les meves dents servirien per a menjar-me-la millor.

Bé, parlant seriosament, tothom sap que mai cap llop no es menjaria una neneta, però la molt estúpida es va posar a córrer per tota la casa, xisclant, i jo al darrera, per a tranquil·litzar-la. M'havia tret ja la roba de l'àvia, però això només va empitjorar les coses. I de cop s'obre la porta, amb virulència, i apareix un llenyataire enorme, amb la seva destal. El vaig mirar i em vaig adonar que m'havia fotut en un bon embolic, així que vaig saltar per la finestra, que era oberta.

Tant de bo que la història hagués acabat així.

Però la fresca de l'àvia mai no va explicar l'altra versió de la història, i ràpidament va córrer la veu que sóc un element dolent i agressiu. Tothom va començar a evitar-me. No sé que haurà estat de la nena amb l'estrambòtica caputxeta vermella, el que sí sé és que jo no he tornat a viure feliç després de trobar-me-la.

Nota: El/la mestre/a ha d'assegurar-se que el seu alumnat està familiaritzat amb el conte de la Caputxeta Vermella. Si no és el cas, es busca un voluntari que ho expliqui.

Preguntes per a l'alumnat:

- Us ha sobtat alguna cosa d'aquesta història en relació al conte tradicional de la Caputxeta Vermella? Què trobeu de diferent?
- Alguna vegada havíeu pensat que podria haver-hi una altra versió de la mateixa història?
- Aquest conte fa referència als judicis justos i al dret dels acusats a ser escoltats. Raoneu per què.

3. GUIÓ SESSIÓ 9 DE DESEMBRE

- Presentació a càrrec de la Filmoteca del "Cicle de Cinema, Memòria, Pau i Drets Humans" que es realitza conjuntament amb el Departament d'Ensenyament, el d'Afers i Relacions Institucionals i Exteriors i Transparència, i el de Cultura-Filmoteca de Catalunya.
- Presentació del dia que celebrem i de les persones convidades.

Demà, 10 de desembre, se celebrarà el Dia Internacional dels Drets Humans. Aquest mateix dia de l'any 1948 a París es va aprovar i proclamar la **Declaració Universal dels Drets Humans**. Exactament es va fer quan havien passat 3 anys des que es va acabar la Segona Guerra Mundial. I és que la promoció i protecció dels drets humans han estat les majors preocupacions per a les Nacions Unides des del 1945, data en què els fundadors de l'organització van acordar impedir que els horrors de la Segona Guerra Mundial es reproduïxin.

La **Declaració Universal dels Drets Humans** es tracta d'un document de 30 articles en què se subratllen els drets humans bàsics i que s'apliquen, sense excepció, a tots els éssers humans. És un text que vol impedir que tornin a passar barbaritats i discriminacions flagrants com les que van viure certs col·lectius durant la Segona Guerra Mundial, per aquesta raó s'esmenten drets inalienables a les persones independentment del color de pell, la religió o la nacionalitat.

Dels 30 articles de la Declaració, en parlarem de 7 articles a través de diferents seqüències de pel·lícules i un documental i els analitzarem per entendre bé a què es refereixen. Avui doncs parlarem dels Drets Humans que es van escriure al 1948 i en farem una valoració.

Per fer aquestes anàlisis i explicacions hem convidat a Xavier Pedrol, professor de la Facultat de Dret de la UB i membre de l'Observatori DESC, plataforma d'entitats i persones que mostren els Drets Humans (civils, polítics, econòmics, socials, culturals i ambientals) com a drets fonamentals de totes les persones.

El nostre convidat fa una breu presentació de la tasca de l'entitat i del tema dels drets humans.

- Presentació de la pel·lícula ***Buda az sharm foru rikht de*** (*Buda va explotar per vergonya*) de Hana Makhmalbaf, 2007, (Iran).
- Context de la pel·lícula i explicació del títol.
- Visionat d'unes seqüències de ***Buda va explotar per vergonya*** (7 minuts)
- Recull dels temes tractats als fragments que hem vist a la pel·lícula:

Tema 1. Dificultat per accedir a l'educació.

La mare de la Baktay deixa a la protagonista cuidant de la seva germana petita en lloc d'anar a l'escola. Per assistir-hi necessita una llibreta i un llapis que no té. A l'escola

del seu amic no es pot quedar perquè ha d'anar a l'escola de nenes. El camí és perillós: tot són obstacles per a la Baktay.

- **Article 26:** *Tenim dret a anar a l'escola, i a beneficiar-nos de l'escola obligatòria sense haver de pagar res.*

Demaneu als i les joves: que aixequi la mà qui hagi pogut anar a l'escola des de petit/a.

Com veieu tots i totes heu pogut gaudir del dret a l'educació. No obstant això, com es veu a la pel·lícula la realitat no és igual a tot arreu. Donem dades.

Tema 2. Dret a accedir a una educació de qualitat.

- **L'Article 26** continua així: *L'escola ha de fomentar la convivència i el desenvolupament dels talents de cadascú.*

Hem vist com és l'escola on va l'Abbas i com es comporta el mestre. Busquem 3 propostes per millorar-los. Deixem un moment perquè l'alumnat faci les seves propostes. En cas que no en surti cap, els fem unes preguntes concretes perquè aixequin la mà:

- Qui pensa que els alumnes de l'escola de l'Abbas estarien millor en una aula que a l'exterior?
- Qui pensa que estarien millor nens i nenes juntes? (Es fomenta la convivència amb la segregació per gènere?)
- A qui li sembla negativa la manera d'educar del mestre dels nens quan posa l'Abbas a peu coix?

Tema 3. Rols diferents segons el gènere.

A les seqüències de la pel·lícula hem vist com els nens que juguen a fer la guerra i que fan de talibans li diuen a la Baktay que "les nenes no van a l'escola". Això malauradament és una realitat a molts països, sobretot a partir de l'adolescència quan concerten matrimonis forçats. Fins i tot hi ha zones sota control talibà on les nenes tenen prohibit anar-hi.

Això és el que passa a una regió del Pakistan (país veí d'Afganistan on també hi ha presència dels talibans) on vivia la Malala Yousafzai. Parlem sobre la Malala.

Ara us llegirem l'article 2 de la Declaració dels Drets Humans que explica que els drets de la Declaració són per a tothom independentment de les diferències i particularitats dels individus. Ara bé, pareu atenció, perquè n'hi ha alguna que falta.

- **Article 2:** *Els drets que proclama aquesta Declaració són per a tothom. Encara que parlem una altra llengua, encara que tinguem el color de la pell diferent, encara que pensem d'una altra manera, encara que sigui una altra la nostra religió, tant si som pobres com si som rics com si som d'un altre país.*

Demaneu a l'alumnat que aixequi la mà:

- Qui se senti defensat per poder parlar la seva llengua sense problemes.
- Qui se senti defensat per poder practicar la religió que vulgui.

- Les dones que s'hagin sentit defensades pel fet de ser dones.

Demanem a l'expert que ens expliqui per què la diferència de gènere no es contempla de manera específica a la Declaració dels Drets Humans.

- *Presentació de 12 angry men (Dotze homes sense pietat)* de Sydney Lumet, 1957 (EUA)

- Presentació de les seqüències escollides.
- Visionat d'unes seqüències de *Dotze homes sense pietat* (6 minuts)
- Recull dels temes tractats als fragments que hem vist a la pel·lícula:

Tema 1. Discriminació per classe social/raça

Demanem als i les joves que ens diguin quines característiques té el jurat. Si no participen, els ajudem amb les preguntes següents:

- Que aixequi la mà qui pensi que hi ha paritat (la mateixa representació d'homes i dones) al jurat.
- Quins grups racials dels EUA estan representats?

El jurat de 12 persones simula una representació aleatòria de la societat civil. Però com estem veient, no és pas aleatòria sinó arbitrària, perquè només hi ha homes blancs d'una determinada classe social i edat.

Preguntem als joves i les joves:

- Penseu que la composició del jurat determinarà el veredictes?
- Quins prejudicis tenen els membres del jurat?

Si no responen, els expliquem que hem vist a la pel·lícula que dos dels membres del jurat es basen en l'expedient del jove i la classe social i barri d'on ve per declarar-lo culpable.

- **Article 10:** *Aquells que ens jutgin han de ser completament imparcials.*

Expliquem què vol dir ser "imparcials".

Demanem a l'alumnat que aixequi la mà qui pensi que el jurat és parcial.

Demanem a l'expert que ens expliqui breument les conseqüències d'un jurat imparcial i si això és un cas ficcionat i aïllat als EUA o si passa a tot el món.

Tema 2. Presumpció d'innocència.

Hem vist a la pel·lícula el personatge de les ulleres que intenta explicar per què pensa que el noi és culpable. El seu argument es basa en què ningú ha demostrat la seva innocència. És a dir, el noi és culpable fins que es demostrï el contrari. Però a l'article 11 de la Declaració dels Drets Humans diu el contrari.

- **Article 11:** *S'ha d'admetre que som innocents mentre no es pugui provar que som culpables.*

Demaneu a l'alumnat:

- Que aixequi la mà qui estigui d'acord amb el plantejament que fa el personatge de la pel·lícula.
- Que aixequi la mà qui estigui d'acord amb el plantejament de la Declaració dels Drets Humans.

L'expert ens parla de la importància de la presumpció d'innocència per garantir que un judici sigui just.

Tema 3. Judici just.

Amb tot el que hem comentat de la presumpció d'innocència i la discriminació, al noi no se li garanteix un judici just. Per reflexionar sobre aquest tema demanem als i les joves que aixequin la mà qui hagi estat alguna vegada acusat a la seva vida d'alguna cosa que després s'ha demostrat que no l'havia fet. Exemple: Si de petits éreu uns trapelles, el dia que s'havia trencat un got us renyaven com si ho haguéssiu fet vosaltres. En definitiva, si alguna vegada us han vist com a culpables quan éreu innocents.

- *La segona part de l'article 11 diu: Ningú no té dret a condemnar-nos ni castigar-nos per coses que no hem fet.*

Demaneu a l'expert que ens parli breument de la quantitat de casos d'innocents declarats culpables que han passat molts anys a la presó i fins i tot han estat executats. Un cop es descobreix que la persona era innocent, com li tornes els anys que ha passat a la presó? I si ha estat executat, com li tornes la vida?

Tema 4. Pena de mort.

Preguntem als i les joves com pensen que continua i acaba la pel·lícula? I els demanem que aixequi la mà qui pensi que el noi el declaren culpable.

Els expliquem que el protagonista, l'home que primer vota innocent, aconsegueix desmuntar una per una totes les raons que inicialment havien fet que els altres 11 homes pensessin que el noi era culpable. Si l'haguessin declarat culpable, haurien enviat al noi a la cadira elèctrica.

Demaneu als nois i noies que aixequi la mà qui estigui d'acord amb la pena de mort i que argumenti la resposta.

- **Article 3.** *Tots tenim dret a viure.*

Que aixequi la mà:

- Qui pensi que la pena de mort vulnera aquest article.
- Qui pensi que amb la pena de mort s'està fent justícia.

Preguntem a l'expert que ens expliqui la diferència entre justícia i càstig, i com la pena de mort es basa en la Llei del Talió. A partir del debat creat sobre la pena de mort,

l'expert ens explica què passa quan és l'Estat qui vulnera els drets humans. És legítim? Si la justícia és fal·lible i la pena de mort irreversible, es pot tolerar la seva utilització?

Executar a una persona és definitiu i irrevocable i no es pot descartar mai el risc d'executar a innocents. Donem dades.

- *Presentació de **To Kyma. Rescat al mar Egeu** de Arantza Diez i David Fontseca, 2016 (Catalunya)*

- Context del documental.
- Visionat d'unes seqüències de *To Kyma. Rescat al mar Egeu* (7:30 minuts)
- Recull dels temes tractats als fragments que hem vist a la pel·lícula:

Tema 1. Dret a la vida digna

Moltes de les persones que hem vist a les embarcacions al documental venen de conflictes armats i també n'hi ha d'altres que fugen del seu país buscant una vida millor i més digna.

- *La segona part de l'article 3 diu: Tots tenim dret a viure lliurement i amb seguretat.*
- **Article 22.** *Cadascú de nosaltres tenim dret a beneficiar-nos de tots els avantatges socials, culturals i econòmics per poder viure dignament.*

Preguntem a l'alumnat si saben què vol dir viure dignament. El convidem a què ens ho expliqui i si no participa, li plantegem les preguntes següents:

Que aixequi la mà:

- Qui mengi un mínim de tres àpats al dia.
- Qui es pugui dutxar amb aigua corrent i calenta.
- Qui tingui un sostre (una casa) per viure.

Explicuem que hi ha molta gent al món que no té aquestes necessitats bàsiques cobertes per poder viure dignament. Per això les persones intenten canviar de país com les que hem vist en el documental. Famílies senceres amb nadons i gent gran posen la seva vida en perill per intentar assegurar-se una vida millor, però arribar a Europa (els que hi arriben) no és fàcil i una vegada aquí tampoc es troben una situació favorable.

Amb aquest exemple volem enllaçar el dret a una vida digna amb el dret a la lliure circulació. Per això, demanem a l'expert que ens parli d'aquest últim dret que no està contemplat a la Declaració dels Drets Humans.

Per apropar aquesta realitat als joves els fem unes preguntes concretes i els demanem que aixequi la mà:

- Qui s'ha trobat, personalment o algú de la seva família, amb traves per viatjar a un altre país.
- Qui pensi que hi ha gent que no se li deixa entrar a Europa.

Encetem un debat amb l'alumnat i l'expert i llancem la pregunta següent: per què nosaltres dins de la Unió Europea podem anar a qualsevol país, però els habitants de molts països no poden venir a Europa? L'expert ens explica com les lleis de la Unió Europea moltes vegades es formulen en funció d'interessos econòmics i no pas guiades pels drets humans.

Tema 2. Dret a l'asil.

Així com el dret a la lliure circulació no està contemplat a la Declaració dels Drets Humans, sí que ho està el dret a l'asil amb l'article 14.

- **Article 14.** *Si ens persegueixen, tenim dret a anar a un altre país i demanar que ens protegeixin.*

Parlem del dret a l'asil. Demanem a l'alumnat que aixequi la mà qui pensi que s'està vulnerant aquest dret en el documental que hem vist.

Efectivament s'està vulnerant el dret d'asil per part dels governs europeus que han signat la Declaració dels Drets Humans. Europa ha tancat les portes i els refugiats, les persones que fugen dels seus països, es veuen obligats a arribar-hi per vies il·legals jugant-se la vida i afavorint a les màfies que s'aprofiten de la situació dels refugiats.

Fem la següent pregunta a l'alumnat: si els governs no s'encarreguen de defensar els Drets Humans que ells mateixos han signat i corroborat, qui els està defenent en el documental?

Amb aquesta pregunta volem que l'expert ens parli de la defensa dels drets humans per part de col·lectius i ONGs, davant els impediments i la ineficàcia dels governs que han signat la Declaració.

- Plantegem la següent dinàmica als i les joves amb cartolines de colors que els hem repartit a l'inici de la sessió per tal que reflexionin sobre els Drets Humans:

Formeu 10 grups de 10 persones cadascun (en el cas que siguin 90). Cada grup té unes cartolines de colors diferents on estaran escrits els noms de diferents països: França, Espanya, EUA, Japó, Xina, Alemanya, Marroc, Argentina, Índia, Sud-àfrica, Rússia/URSS i Aràbia Saudita. (Nota: expliquem què és la URSS).

Formulem unes preguntes. Cada grup haurà de pensar quina és la resposta correcta i aixecar la cartolina o cartolines amb els noms dels països que corresponguin.

- **Dret a la vida.** Dels països que us direm a continuació, quins creieu que apliquen la pena de mort en les seves lleis? França, Índia, EUA, Japó i Xina?
RESPOSTA: Índia, EUA, Japó i Xina.
- **Dret d'asil.** A molts països, una gran part de la població s'ha vist obligada a marxar per motius de guerra, opressió i fam en algun

moment de la seva història, demanant d'aquesta manera el dret d'asil a altres estats. Dels països següents: Alemanya, Espanya, França, Marroc i Argentina, a quins creieu que els seus habitants han hagut d'emigrar a altres països per motius de guerra o de fam, en definitiva per tenir una vida millor? RESPOSTA: els cinc.

- **Article 4: Ningú no ens pot esclavitzar. L'esclavitud està prohibida en tots els casos.** Pot ser penseu que l'esclavitud és cosa del passat, que ja no existeix al món. Però malauradament no és així. Els mètodes d'esclavitud actual són el tràfic d'éssers humans (el comerç de persones il·legal per extreure òrgans, perquè es prostitueixin, etc.), els treballs forçosos (per exemple, obligar a persones a treballar en tallers clandestins per xantatge), la servitud per causa de deutes o d'altres causes (haver de ser el criat d'algú perquè li deus diners), els matrimonis forçats (casar-se amb algú que la persona no vol) o l'explotació sexual (haver de prostituir-se de manera obligada).

De tots els països que tenim a les cartolines, a quins creieu que encara hi ha esclavitud?

RESPOSTA: a tots els països.

De tots aquests, n'hi ha 2 on hi ha més esclavitud que a la resta, quins?

RESPOSTA: Xina i Índia.

- **El projecte de Declaració Universal dels Drets Humans** es va sotmetre a votació el 10 de desembre de 1948 a París, i va ser aprovat, pels que llavors eren els 58 Estats membres de l'Assemblea General de l'ONU, amb 48 vots a favor i les abstencions de 8 països. Quins països dels que teniu a les cartolines penseu que es van abstenir?

RESPOSTA: Sud-àfrica, URSS, Aràbia Saudita.

Ara que hem mencionat Sud-àfrica mirarem unes seqüències d'una pel·lícula que transcorre en aquell país. Volem incidir més en el paper de les persones que lluiten per la defensa dels drets humans, després d'haver vist la tasca del grup de socorristes voluntaris catalans al mar Egeu, ara ens centrarem en una figura clau que potser coneixeu: Gandhi.

- *Presentació de **Gandhi*** de Richard Attenborough, 1982 (Gran Bretanya)
- Visionat d'unes seqüències de *Gandhi* (8:30 mins)
- Recull dels temes tractats als fragments que hem vist a la pel·lícula:

Tema 1. Discriminació per raça.

Recordem com entre els països que es van abstenir i no van votar a favor de la Declaració dels Drets Humans estava Sud-àfrica. Parlem de l'Apartheid, un sistema de segregació racial que va durar fins l'any 1992. La seva legislació classificava els habitants en grups racials (blancs, negres, *coloured* i indis). El govern va segregat l'educació, la sanitat i altres serveis públics, i va reservar per als blancs aquells de major qualitat i per als negres els pitjors.

Explicuem que el que hem vist a la pel·lícula era molts anys abans però que aquella discriminació es va mantenir. Segurament Sud-àfrica no va voler signar la Declaració perquè no tenia cap intenció de respectar-la...

Hem vist com han fet fora Gandhi del tren pel seu color de pell. A principis del segle passat Sud-àfrica era una colònia de l'Imperi Britànic (actualment Regne Unit). Els britànics van imposar les seves regles al seu imperi on es discriminava a qui no fos blanc.

Gandhi diu que "tenim el dret a ser tractats com a iguals". Aquesta frase, tan senzilla i òbvia, fa referència directa a l'article 2 de la declaració dels DDHH.

- **Article 2.** *Els drets que proclama aquesta Declaració són per a tothom. Encara que parlem una altra llengua, encara que tinguem el color de la pell diferent, encara que pensem d'una altra manera, encara que sigui una altra la nostra religió, tant si som pobres com si som rics com si som d'un altre país.*

L'expert ens explica com a Sud-àfrica l'Apartheid (sistema de segregació racial), va continuar fins l'any 1992 i, com a molts països, hi ha hagut i encara hi ha lleis discriminatòries.

Tema 2. Defensa dels Drets Humans.

Encetem un debat entre l'alumnat i l'expert.

- Per què Gandhi crema els passis?
Si no responen demanem: Que aixequi la mà qui pensi que és una manera de protestar per la discriminació que pateixen.
- Quina és la reacció de la policia? Per què?
Si no responen demanem:
 - Que aixequi la mà qui pensi que la policia està fent el seu treball segons la llei.
 - Qui aixequi la mà qui pensi que està fent el correcte. Plantegem què significa fer el correcte en aquest cas.
- Creieu que el respecte als drets humans hauria d'estar per sobre del respecte a les lleis (si aquestes són injustes)?

Demanem a l'expert que ens parli sobre la primacia del respecte als drets humans per sobre de les lleis injustes, que té com a conseqüència la lluita contra determinades lleis.

Tema 3. Defensa dels drets a través de la no-violència.

Aquesta lluita de Gandhi pels drets humans va continuar al llarg de tota la seva vida, i especialment a l'Índia, el seu país d'origen, que també era una colònia britànica on hi ha havien greus discriminacions. Per això Gandhi volia la independència de l'Índia.

Preguntem a l'alumnat:

- Sabeu què significa la no-violència?
- Per què Gandhi feia servir la no-violència per aconseguir els seus objectius?

Expliquem als nois i noies que Gandhi va aconseguir la independència gràcies a l'oposició no-violenta a les lleis britàniques i amb el suport del poble indi. Els fem la següent pregunta:

- Algú coneix algun altre defensor dels drets humans com Gandhi?

Hi ha molts defensors dels drets humans al món que veuen perillar cada dia la seva vida, han estat empresonats i torturats, i fins i tot assassinats. Parlem dels meus coneguts.

- Conclusions finals de la sessió. Entre l'expert i l'alumnat farem un recull final de les idees clau de la sessió:
 - Hi ha drets humans tan bàsics per a nosaltres com el dret a l'educació, que hem vist que no està a l'abast de molts nens i nenes al món.
 - Hi ha una gran diferència entre el que està escrit a la Declaració Universal dels Drets Humans i la realitat al món: a tots els països en major o menor mesura no es respecten els drets humans (com hem vist per exemple amb el dret d'asil o a una vida digna).
 - Hi ha països on hi ha lleis que no respecten els drets humans (per exemple el dret a la vida quan la pena de mort és legal).
 - Parlar de les conseqüències de no respectar els drets humans és parlar de vides humanes: gent que es mor buscant asil; un judici injust que porta una persona a la cadira elèctrica, etc.
 - Adonar-nos de la importància del paper dels defensors dels drets humans (ja siguin ONGs, col·lectius o individus) quan els governs no defensen i/o no respecten els drets humans.
 - Ser conscients que tots i totes tenim un paper a jugar en la defensa dels drets humans.
- Agraïments al convidat i tancament de la sessió.

4. MATERIAL DIDÀCTIC POSTSESSIÓ

1. ACTIVITAT DE DEBAT *BUDA VA EXPLOTAR PER VERGONYA**

**El DVD es pot trobar en préstec a la Biblioteca del Cinema de la Filmoteca i a les biblioteques municipals*

Feu grups de 5 persones i comenteu els següents paràgrafs. Després poseu les vostres opinions en comú amb la resta de companys. Són frases de la directora de la pel·lícula, Hanna Makhmalbaf.

COMENTARI 1:

“L’Afganistan és un país estrany. Durant 25 anys ha tingut diversos governants: els russos comunistes, Al-Quaeda, el grup islàmic extremista talibà i els cristians occidentals laics. Cada governant ha contribuït a la destrucció d’Afganistan per tal de salvar el país de l’hegemonia del contrari. Les destruccions actuals de l’Afganistan no es limiten únicament a les ciutats i a les seves llars.

Ara els nens i nenes d’aquesta regió juguen a disparar-se entre ells amb armes de fusta, juguen a lapidar nenes i a col·locar mines sota els peus dels enemics. Aquests nens que han après simulant les guerres dels adults, com actuaran en el futur?”

- Responen la pregunta que planteja la directora, com creieu que actuaran els nens de l’Afganistan quan siguin adults?
- A què es refereix la directora quan diu que “*Les destruccions actuals de l’Afganistan no es limiten únicament a les ciutats i a les seves llars*”?

COMENTARI 2:

“Vaig intentar reflectir els efectes de la violència a través de la imatge de l’Afganistan actual per tal que els adults puguin adornar-se de fins a quin punt el seu comportament afecta a les generacions més joves. Els nens i nenes són els adults de demà. Si els i les acostumem a la violència, el futur del món està en perill... Crec que la veritable escola dels nens i nenes és observar i copiar el comportament dels adults que els envolten”.

- A què es refereix la directora quan diu que “*Els nens i nenes són els adults de demà. Si els i les acostumem a la violència, el futur del món està en perill...*”?
- Creus que els nens i les nenes reproduïxen allò que veuen i observen a casa sense ser conscients, com insinua la directora?

2. ACTIVITAT MISSATGE PELS ADULTS QUE TENEN NENS I NENES

A la pel·lícula de *Buda va esclatar per vergonya* es veu com els nens i les nenes copien les maneres de fer dels adults. Concretament quan fan el joc de la guerra. Un nen acostumat a la violència des de petit, possiblement sigui també un adult violent. Els nens agressors que la Baktay troba pel camí són víctimes d’una educació marcada per la violència de l’home contra la dona i per les guerres contínues que ha patit el país.

Per tal que els nens i nenes s’adonin que l’educació està a tot arreu, es proposa que cada alumne escrigui un missatge breu, a l’estil d’un eslògan publicitari per denunciar aquesta situació. El missatge es pot acompanyar amb una imatge que simbolitzi algun element que voldríem eradicar.

Exemple:
LA VIOLENCIA NÓMÉS EDUCA EN LA VIOLENCIA.
Atureu les guerres!

3. ACTIVITAT MALALA YOUSAFZAI

Mireu aquestes vinyetes sobre Malala Yousafzai.

- Formeu grups de 5 o 6 persones i investigueu més sobre la seva vida i la seva lluita. Cada grup ha d'investigar sobre un d'aquests temes:
 - Paquistan.
 - Els talibans.
 - La situació de la dona a les zones controlades pels talibans.
 - La lluita de Malala.
 - Les idees principals que defensa Malala.
- Poseu la informació que heu recollit en comú amb la resta de grups de la classe.

4. ACTIVITAT DESIGUALTAT D'OPORTUNITATS

La Declaració dels Drets Humans proclama la igualtat d'oportunitats en els següents articles:

- **Article 1:** naixem lliures i iguals en dignitat i drets.
- **Article 2:** tots tenim els mateixos drets.
- **Article 22:** drets econòmics, socials i culturals.

Però no tothom té les mateixes oportunitats d'accedir a aquests drets fonamentals. En el món es donen situacions injustes que no els permeten, i per això és necessari prendre mesures per garantir-los l'accés. Per tal que l'alumnat en tingui consciència es proposa una activitat de debat on també es faran unes fitxes creatives.

Es crearan unes fitxes de personatges amb unes característiques concretes que els i les alumnes hauran de recrear amb una il·lustració i escrivint les dades rellevants de cada personatge. És important parar atenció a les característiques de tots els personatges, que l'alumnat les entengui i que situï els països o regions que es mencionen.

A continuació el professor o professora explica diferents situacions que les té impreses en unes fitxes per després associar-les a cadascun dels personatges.

A cada personatge se li relaciona varies situacions concretes per després reflexionar-hi i començar un debat a la classe. Si es té prou temps també es pot fer una redacció individual sobre la relació del personatge i les situacions.

Fitxes de personatges:

- **Xavier.** Nascut i resident en una ciutat espanyola. Té 15 anys i pertany a una família de classe mitjana. El seu pare treballa en una caixa d'estalvis i la seva mare és professora d'institut.
- **Maria.** Nascuda i resident a Rio de Janeiro. Té 14 anys i viu envoltada de pobresa i violència en una favela, una de les zones marginals i conflictives de la ciutat. Intenta aconseguir diners com sigui per tal de poder subsistir. No coneix els seus pares i viu amb una parenta llunyana, també molt pobra, que de vegades se n'ocupa una mica.

- **Tarik.** Forma part de la comunitat kurda de l'Iraq. Té 16 anys. Els seus pares són agricultors. Poques vegades ha conegut un període mínimament llarg de pau i absència de conflictes. A més, ha estat objecte de maltractaments per part de l'exèrcit de l'Iraq. La vida li ha ensenyat que la identitat del seu poble, el kurd, gairebé mai ha estat respectada.
- **Shirin.** Nascuda i resident a Calcuta. Té 11 anys i la seva família té uns recursos molt migrats. Des de petita ha vist com a casa seva es feien peces de roba de manera artesanal, sobretot per a vendre-les als turistes. La vida li sembla rutinària i amb pocs al·licients, especialment tenint en compte que és una dona.
- **Jorge.** Té 14 anys i viu a Barcelona. Nascut a Santiago de Xile. Quan tenia cinc anys van matar el seu pare, que era un conegut líder sindical. Llavors la seva mare va decidir anar a Espanya amb els fills. Són residents legals; la mare ha de treballar molt fent feines per les cases per tal de poder sobreviure. Els fills l'intenten ajudar fent de vegades alguna petita feina.
- **Numa.** Nascut a Etiòpia. Té 2 anys i viu en un camp de refugiats, amb milers de persones víctimes de les sequeres i la guerra. La seva família, com la resta de la gent del camp, rep petits lots d'aliment repartits per alguns organismes internacionals. Té el ventre molt inflat, i el pitjor és que ningú pot garantir que aconseguirà sobreviure; la seva vida depèn de molts factors respecte dels quals la seva família no pot fer res.
- **Samuel.** Nascut a la República Democràtica del Congo. Té 13 anys. Els grups armats de la zona l'han obligat a ajuntar-se amb ells: és un nen soldat. No ha sabut com evitar-ho, i sap que si l'exèrcit avança i ocupa aquella zona tindrà problemes per haver-se incorporat a la guerrilla. De vegades guanya diners mitjançant activitats poc ortodoxes i els seus costums han esdevingut perillosos.
- **Fadila.** Nascuda al Paquistán. Té 10 anys. Està agonitzant a causa de les ferides rebudes durant un dels disturbis racials i religiosos que sovint sacsegen el país. Sap que el món en el que li ha tocat viure és molt agressiu i injust.

Situacions:

- Es dutxa amb aigua calenta.
- Voldria saber qui són i on són els seus pares.
- Té companys de l'altre sexe a l'escola.
- No té llit propi.
- La seva mare li pega.
- Li fan regals de tant en tant.
- Mira la tele i escolta música.
- Sempre té possibilitats de dutxar-se.
- Es compra coses amb la paga setmanal que li donen els seus pares.
- Té mal de panxa contínuament.
- No entén per què en el futur el seu matrimoni serà decidit pels seus pares.
- Ningú no li ha dit quins són els seus drets.
- Voldria tenir una habitació pròpia.
- Es droga i ven drogues.
- Vol que li expliquin la història del seu poble.
- Potser no tindrà l'ocasió d'experimentar res de positiu en la seva existència.
- Li agradaria poder ajudar la gent que no té les necessitats bàsiques cobertes.
- Ajuda els ferits i ha après a suportar la vista de la sang.
- Va al cinema.

- Li han dit que està malalt/a, que es podria curar, però que no hi ha medecines per a ell/a.
- Fa excursions.
- Menja només quan hi ha alguna cosa per menjar.
- Va de vacances amb els seus pares i germans.
- Mata.
- Sopa cada dia.
- El/la porten amb cotxe a l'escola.
- Viu amb por de morir.
- Esmorza cada dia.
- Té por que algun dia el/la torturin i parlant posi en perill la seva família.
- El/la porten al metge quan està malalt/a.
- Odia els blancs.
- Sap que allò que pensa i vol no serà mai tingut en compte perquè és una nena.
- Pensa que algun dia hi haurà escoles de negres on no podran entrar els blancs.
- No pot dormir bé perquè passa gana.
- Sap que el/la poden maltractar.
- No sap llegir ni escriure.
- Sent desitjos de venjança contra els qui li fan mal.
- Roba.
- No el/la deixen protestar i dir el que pensa.
- Es pregunta per què hi ha persones que poden comprar tantes coses que ell/a no tindrà mai.
- Té por de les persones armades.
- Creu que Déu és injust o que no existeix.
- El seu regal preferit és una pilota que li va regalar el seu pare.
- La feblesa no li permet l'únic acte de protesta que coneix: plorar.
- S'espanta de pensar en el que li pot passar si és detingut/da.
- No entén perquè el/la miren amb menyspreu.
- Té llibres, llibretes i bolígrafs.
- Va a l'escola.
- Dorm vuit hores cada dia.
- Voldria sortir de l'entorn en el que li ha tocat viure.
- Se sent desgraciat/da i, de vegades, voldria morir.
- Voldria estudiar més, però ha de fer altres coses.

5. ACTIVITAT DEFENSA ELS DRETS HUMANS

Després d'haver assistit a la sessió de la Filmoteca i d'haver reflexionat sobre alguns dels Drets Humans que planteja la Declaració, convidem a l'alumnat a seguir investigant i a escriure unes postals als dirigents de diferents països que vulneren els drets humans, com per exemple, el dret a la vida a través de la pena de mort.

Aquesta activitat s'emmarca dins de les competències de comunicació de les tres llengües que s'ensenyen. Segons el país s'ha d'escriure en anglès o francès, per això es recomana escriure-la com a mínim en dues llengües: castellà i/o català, i la llengua estrangera. La postal haurà de tenir una estructura similar a aquesta:

Introducció:

- Presentació de l'alumne, l'escola, la ciutat on viu.

- Petita introducció sobre la Declaració dels Drets Humans (necessitat històrica, orígens i contingut general de la Declaració).
- Resum d'algunes vulneracions de drets que es fan arreu del món (Opcional).

Desenvolupament:

- Exposició i redacció del cas concret a denunciar a partir de la informació trobada per l'alumne.
- Es recomana que l'alumnat faci algun dibuix.

Conclusió:

- Reiterar la injustícia de manera breu i demanar que s'aturi immediatament.
- Salutació cordial.

6. ACTIVITAT HISTÒRIA D'UNA NENA OBLIGADA A FUGIR DEL SEU PAÍS

Llegiu aquest cas real:

Durant el conflicte a l'antiga Iugoslàvia, les greus violacions dels drets humans que es van cometre van fer que milions de persones es convertissin en refugiades. Suada, una d'aquestes persones, tenia 13 anys quan va escriure això:

"Era un bonic matí del mes de maig. Era a casa meva, al meu poble natal, a Bòsnia. Estava a punt d'esmorzar. Sovint sentia a la gent comentar que la guerra se'ns acostava, però no podia imaginar que em passés a mi. Aquell matí va passar i va transformar la meva vida.

"Primer vaig sentir espetecs de trets. Després vaig sentir els crits de la nostra veïna. 'S'emporten els homes', va dir. El meu pare va sortir a veure què passava. Jo també vaig sortir. Vaig veure molts soldats acostant-se a nosaltres, xisclant i pronunciant paraules indecents. Hi havia soldats, tancs i olor a trets pertot arreu.

"Mai havia tingut tanta por en la meva vida. Els soldats ens van fer col·locar a nosaltres, els infants i les nostres mares, sota un arbre. Disparaven per sobre dels nostres caps i ens amenaçaven amb matar-nos. Vaig veure com s'enduien el meu pare al costat dels altres homes. Jo plorava. Després un soldat fastigós va agafar al meu cosí Nermin i el va matar davant dels meus ulls. Tenia massa por fins i tot per a plorar.

"Van cremar moltes cases del poble, la nostra també. Ens van dur al camp de Trnoplje. Vam estar allí dues setmanes. Crèiem que mai en sortiríem.

"Dues setmanes més tard ens van deixar tornar al nostre poble. La major part de les cases estaven cremades, amb la qual cosa ens vam quedar a les que estaven menys deteriorades. Hi havia dues o tres famílies per casa. La meva mare i jo vivíem amb la meva tia i la seva filla."

Suada, la seva mare i la seva tia van fer el perillós viatge a través dels camps de batalla fins arribar a Croàcia. La vida al camp era molt dura, però per als infants, després de tot el que havien viscut, semblava el cel. Suada finalment es va retrobar amb el seu pare. Després van dir a la seva família que anirien a Gran Bretanya.

"Ara sóc molt feliç vivint a Londres amb els meus pares, la meva cosina i els seus pares. No obstant sovint penso en els meus amics i les meves joguines que vaig deixar a Bòsnia. De vegades tinc malsons i penso que els soldats vindran a agafar-me un altre cop. Tant de bo mai més tornessin a espantar i matar infants, ni els seus pares."

Extracte de *Refugees. We left because we had to*, Jill Rutter, Refugee Council, 1996.

- Investigueu sobre el conflicte a l'antiga Iugoslàvia. Què va passar? Fa quants anys?
- Imagineu-vos el camí de la Suada fins a Gran Bretanya. Imagineu-vos que ha estat com el camí de les persones que va veure al documental de la sessió a la Filmoteca, *To Kyma. Rescat al mar Egeu*. Què penseu que podria haver passat amb la Suada si en comptes d'aconseguir asil a Gran Bretanya hagués trobat les fronteres tancades i l'haguessin obligat a tornar al seu país?

7. ACTIVITAT VISIONAT I ANÀLISI DE GANDHI*

*El DVD es pot trobar en préstec a la Biblioteca del Cinema de la Filmoteca i a les biblioteques municipals.

Vau veure uns fragments de *Gandhi* a la sessió a la Filmoteca. Visioneu ara la pel·lícula sencera. Us facilitem els temps (minut al DVD) aproximats en què apareixen determinades frases de Gandhi. Comenteu les escenes indicades i responeu les preguntes següents:

- 21. Gandhi: "Hi ha lleis injustes, de la mateixa manera que hi ha persones injustes". Comenteu la frase.
- 28. Gandhi: "Poden torturar el meu cos, poden aconseguir el meu cos mort, però no poden pas aconseguir la meva obediència". Fins a on està disposat Gandhi a arribar amb la seva lluita pels drets del seu poble?
- 33. El capellà pregunta als i les feligresos/es: "Com tractem les persones que desafien lleis injustes?" La gent reunida a l'església comença a marxar. Per què penseu que marxen?
- 01:33. Gandhi diu: "Ull per ull, i el món es quedarà cec". Busqueu l'origen d'aquesta frase i comenteu-la.
- 01:34. Gandhi està en vaga de fam per aconseguir que la gent deixi de fer revoltes violentes al país. Què penseu de la vaga de fam com a "arma" de lluita?
- 01:47. Gandhi empenen una marxa cap el mar per fer sal. Per què? Amb quin objectiu?
- 02:07. Gandhi diu: "la pobresa és la pitjor forma de violència". Per què penseu que Gandhi diu això?

Us deixem altres frases que recullen les idees de Gandhi. Formeu grups de 4-5 persones. Cada grup ha d'escollir una frase diferent i escriure un relat breu al voltant de la idea de la frase. Després ha de compartir el relat amb la resta de la classe. La resta de grups haurà de resumir la idea del relat en una frase. Busqueu quina de les frases s'apropa més a la frase original de Gandhi.

- "Quan algú comprèn que obeir lleis injustes és contrari a la seva dignitat de persona, cap tirania pot dominar-lo."

- "Ningú pot fer el bé en un àmbit de la seva vida, mentre fa el mal en un altre. La vida és un tot indivisible."
- "El més esgarrifós de les coses dolentes de la gent dolenta és el silenci de la gent bona."
- "Qui reté una mica del que no necessita és igual a un lladre."
- "Tot el que es menja sense necessitat es roba a l'estómac dels pobres."
- "Viu més senzillament perquè els altres senzillament puguin viure."
- "Un error no es converteix en veritat pel fet que tot el món cregui en ell."

5. COMPETÈNCIES

D'acord amb el currículum escolar treballarem cinc àmbits: el de cultura i valors, el social, el lingüístic, l'artístic i el digital.

Es pretén el desenvolupament de la sensibilitat moral, especialment el fet de posar-se en el lloc de l'altre, el sentit de la justícia i la preservació dels lligams afectius amb les altres persones. Així mateix, es proposa contribuir a fer l'alumnat competent per viure i conviure en el pluralisme i en la diversitat d'identitats (de gènere, nacionals, ètniques, religioses...), tot descobrint els valors que es comparteixen més enllà de les identitats que diferencien. Així com promoure actituds ètiques i de relació que afavoreixen la convivència i el progrés de la societat inspirat en els valors universals, atenent al respecte a la diversitat afectiva i de gènere i la no-discriminació.

En l'àmbit de les ciències socials, es treballen aquelles capacitats que permeten als alumnes analitzar fets i situacions a partir de l'aplicació dels coneixements. Ser competent en aquesta matèria implica que els nois i noies han adquirit les eines necessàries per entendre el món i per esdevenir persones capaces d'intervenir activament i crítica en la societat plural, diversa i en canvi.

En l'àmbit personal i social, de caràcter transversal, treballarem la construcció de la identitat personal, social i ciutadana de cada alumne. La dimensió ciutadana recull les competències que afavoreixen la construcció del compromís personal i les habilitats necessàries que contribueixin a l'assoliment d'una societat més lliure, justa, equitativa i cohesionada.

En relació a l'àmbit de cultura i valors aquesta activitat promou aquelles actituds imprescindibles per viure i conviure en la societat actual, complexa i diversa. Inclou competències orientades a millorar la capacitat de pensar críticament, d'avaluar la fiabilitat de les fonts d'informació i de cercar constantment la millora en la fonamentació del propi pensament per tal de prendre decisions davant de situacions noves, així com ser capaç de presentar i debatre els propis punts de vista de forma argumentada.

Amb la sessió que proposem, on es combina la projecció artística de peces audiovisuals, el debat i la participació en grup, analitzem la societat que ens fa de mirall i ens fa prendre consciència del nostre entorn i comportament.

Assignatures vinculades:

- Cultura i valors ètics
- Ciències Socials: Geografia i Història
- Llengües: català, castellà i anglès

Competències bàsiques que es treballen en els diferents àmbits:

- **Àmbit de cultura i valors**
 - Competència 1. Actuar amb autonomia en la presa de decisions i ser responsable dels propis actes
 - Competència 2. Assumir actituds ètiques derivades de la Declaració Universal dels Drets Humans

- Competència 3. Qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i consolidar el pensament propi
- Competència 4. Identificar els aspectes ètics de cada situació i donar-hi respostes adients i preferentment innovadores
- Competència 5. Mostrar actituds de respecte actiu envers les altres persones, cultures, opcions i creences
- Competència 6. Aplicar el diàleg i exercitar totes les habilitats que comporta, especialment per a la solució de conflictes interpersonals i per propiciar la cultura de la pau
- Competència 7. Comprendre i valorar el nostre món a partir de les arrels culturals que l'han configurat
- Competència 9. Analitzar críticament l'entorn (natural, científicotecnològic, social, polític, cultural) des de la perspectiva ètica, individualment i de manera col·lectiva
- Competència 10. Realitzar activitats de participació i de col·laboració que promoguin actituds de compromís i democràtiques

- **Àmbit social**

- Competència 1. Analitzar els canvis i les continuïtats dels fets o fenòmens històrics per comprendre'n la causalitat històrica
- Competència 2. Aplicar els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i l'anàlisi de fonts, per interpretar el passat
- Competència 3. Interpretar que el present és producte del passat, per comprendre que el futur és fruit de les decisions i accions actuals
- Competència 4. Identificar i valorar la identitat individual i col·lectiva per comprendre la seva intervenció en la construcció de subjectes històrics
- Competència 7. Analitzar diferents models d'organització política, econòmica i territorial, i les desigualtats que generen, per valorar com afecten la vida de les persones i fer propostes d'actuació
- Competència 9. Valorar el patrimoni cultural com a herència rebuda del passat, per defensar-ne la conservació i afavorir que les generacions futures se l'apropriïn
- Competència 10. Valorar les expressions culturals pròpies, per afavorir la construcció de la identitat personal dins d'un món global i divers
- Competència 11. Formar-se un criteri propi sobre problemes socials rellevants per desenvolupar un pensament crític
- Competència 12. Participar activament i de manera compromesa en projectes per exercir drets, deures i responsabilitats propis d'una societat democràtica
- Competència 13. Pronunciar-se i comprometre's en la defensa de la justícia, la llibertat i la igualtat entre homes i dones

- **Àmbit lingüístic**

- Competència 1. Obtenir informació, interpretar i valorar el contingut de textos escrits de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics per comprendre'ls
- Competència 2. Reconèixer els gèneres de text, l'estructura i el seu format, i interpretar-ne els trets lèxics i morfosintàctics per comprendre'l
- Competència 3. Desenvolupar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement.

- Competència 4. Planificar l'escrit d'acord amb la situació comunicativa (receptor, intenció) i a partir de la generació d'idees i la seva organització
- Competència 6. Revisar i corregir el text per millorar-lo, i tenir cura de la seva presentació formal
- Competència 7. Obtenir informació, interpretar i valorar textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics, incloent-hi els elements prosòdics i no verbals

- **Àmbit digital**

- Competència 2. Utilitzar les aplicacions d'edició de textos, presentacions multimèdia i tractament de dades numèriques per a la producció de documents
- Competència 4. Cercar, contrastar i seleccionar informació digital adequada per al treball a realitzar, tot considerant diverses fonts i mitjans digitals
- Competència 5. Construir nou coneixement personal mitjançant estratègies de tractament de la informació amb el suport d'aplicacions digitals

- **Àmbit artístic**

- Competència 1. Utilitzar estratègicament els elements dels llenguatges visual, musical i corporal per analitzar les produccions artístiques.
- Competència 2. Mostrar hàbits de percepció reflexiva i oberta de la realitat sonora i visual de l'entorn natural i cultural.
- Competència 8. Valorar amb respecte i sentit crític les produccions artístiques en els seus contextos i funcions
- Competència 9. Gaudir de les experiències i creacions artístiques com a font d'enriquiment personal i social
- Competència 10. Fer ús del coneixement artístic i de les seves produccions com a mitjà de cohesió i d'acció pro-social

6. GLOSSARI

- **Antisemitisme:** És l'hostilitat o el prejudici cap als jueus com a grup religiós, ètnic o racial, el qual es manifesta com a odi cap a un individu, o com a persecució institucionalitzada i violenta. El terme va néixer a l'Imperi Alemany durant el segle XIX i és una forma de racisme, però la persecució dels jueus és molt anterior al nazisme.
- **Camp de concentració:** És una instal·lació destinada al confinament de persones, sense judici previ. Sol ser habitual en règims totalitaris, i s'han utilitzat per tancar-hi intel·lectuals i polítics dissidents, presoners de guerra, minories ètniques, grups religiosos, homosexuals, i altres grups de persones.
- **Declaració:** Document que estableix una sèrie de principis i estàndards acordats però que no és legalment vinculant.
- **Declaració Universal dels Drets Humans** (Declaració universal, DUDH): Document principal de les Nacions Unides que estableix els principis i les normes de referència dels drets humans, adoptat per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 10 de desembre de 1948 i al qual els estats membres han acordat donar suport. Tot i que la declaració tenia caràcter no vinculant, al llarg del temps les seves diverses provisions l'han fet esdevenir tan àmpliament reconeguda que actualment es pot considerar una llei consuetudinària internacional.
- **Estats membres:** Països que són membres d'organitzacions intergovernamentals (p. ex. les Nacions Unides o el Consell d'Europa).
- **Gènere:** Un concepte social que defineix rols, actituds, valors i relacions segons si som homes o dones. Mentre que el sexe ve determinat biològicament, el gènere ve determinat per la societat i gairebé sempre tendeix a subordinar les dones als homes.
- **Genocidi:** És el fet delictiu d'exterminar un col·lectiu humà, amb la intenció de fer desaparèixer el grup del qual forma part, independentment que el lligam que uneix els seus membres sigui ètnic, nacional, religiós, polític o de qualsevol altre tipus.
- **Gueto:** És un àrea separada per tal que de mantenir separat a un determinat grup ètnic, cultural o religiós, voluntària o involuntàriament, en major o menor reclusió. El terme es va emprar, originalment, per indicar els barris en els quals els hebreus eren obligats a viure i a romandre confinats a la nit.
- **Imparcial:** Estar lliure de prejudicis, és a dir, abstenir-se de consideracions subjectives i centrar-se en l'objectivitat d'un assumpte, en realitzar un judici.
- **Imparcialitat i independència dels jutges:** No hi ha judici imparcial sense jutges imparcials. Els jutges difícilment poden ser imparcials si poden ser objecte de pressions; per tant, és imprescindible la independència dels jutges. Aquesta ha de venir assegurada per la garantia de l'estabilitat del jutge en el seu càrrec, i per l'objectivitat dels criteris que regulen la seva carrera professional. Ha d'haver-hi també una normativa que determini prèviament els criteris per assignar els casos que cada jutge ha d'examinar. Els Tribunals

excepcionals per a jutjar un cas particular que són constituïts a posteriori no donen garanties d'imparcialitat.

- **Justícia:** És un concepte moral que implica tractar a cada persona i afer d'una manera imparcial. En les societats actuals, la visió culturalment acceptada d'allò que és just està plasmada en el dret local.
- **Llei:** Regla social que estableix quins comportaments són permesos, i els càstigs que cal imposar als transgressors.
- **Llei del Talió:** (llatí: *lex talionis*) Es refereix a un principi jurídic de justícia retributiva en el qual la norma imposava un càstig que s'identificava amb el crim comès. D'aquesta manera, no sols es parla d'una pena equivalent, sinó d'una pena idèntica. L'expressió més famosa de la Llei del talió és "ull per ull, dent per dent" apareguda en l'Èxode veterotestamentari. Històricament, constitueix el primer intent per establir una proporcionalitat entre dany rebut en un crim i dany produït en el càstig, sent així el primer límit a la venjança lliure.
- **Migració:** És el desplaçament d'un lloc d'origen cap a una altra destinació. En el cas dels humans, porta un canvi de la residència habitual, sovint a llargues distàncies, i sol implicar una gran quantitat de persones.
- **Nazisme:** És la ideologia i pràctiques del Partit Nacional Socialista dels Treballadors Alemanys d'Adolf Hitler; i les polítiques adoptades pel govern de l'Alemanya Nazi des del 1933 fins al 1945, un període també conegut com a Tercer Reich.

Els seus eixos ideològics són l'ús polític del militarisme, el nacionalisme, l'anticomunisme, l'antisemitisme, l'aprovació de la violència com a mètode polític i l'ocupació de forces paramilitars com a suport del règim. Estaven molt centrats en la recerca de la «puresa racial». Els nazis tenien també la intenció de crear un Estat totalitari per complet, gran control de la població i les creacions culturals.

- **Organització de les Nacions Unides (ONU):** És una organització intergovernamental mundial, creada el 1945, amb la finalitat de mantenir la pau, promoure la cooperació econòmica, cultural, social i humanitària, garantir la seguretat dels estats basant-se en els principis d'igualtat i autodeterminació i vetllar pel respecte dels drets humans.
- **Organitzacions no governamentals (ONG):** Organitzacions de persones que no formen part del govern. Les ONG controlen les accions dels organismes de drets humans com ara el Consell de Drets Humans de les Nacions Unides i són organismes de control dels drets humans reflectits en el seu ideari. Algunes són grans i d'àmbit internacional (p. ex. la Creu Roja, Amnistia Internacional, els Escoltes); altres poden ser petites i d'àmbit local (p. ex. qualsevol organització que defensi i treballi pels drets de les persones amb discapacitats en una ciutat concreta, una coalició per la defensa dels drets de les dones en un camp de refugiats). Les ONG juguen un paper important amb la seva influència en les polítiques de les Nacions Unides i moltes tenen relacions oficials amb aquest organisme amb un estatus consultiu.

- **Refugiat/da:** És algú que no pot viure en el seu propi país perquè té por de ser perseguit a causa de la seva religió, idees polítiques o característiques socials. Quan una persona és considerada refugiada en un altre país, se li permet viure en aquest país sense perill.
- **Segona Guerra Mundial:** Va ser un conflicte bèl·lic que es va desenvolupar entre 1939 i 1945. En ell es van veure implicades la major part de les nacions del món, incloses totes les grans potències, agrupades en dues aliances militars enfrontades: els Aliats de la Segona Guerra Mundial (que en un inici eren França, Polònia i Regne Unit) i les Potències de l'Eix (Alemanya, Imperi de Japó i Regne d'Itàlia). Fins aleshores va ser la major disputa bèl·lica de la Història, amb més de cent milions de soldats mobilitzats i un estat de «guerra total». Els participants van destinar tota la seva capacitat econòmica, militar i científica al servei de l'esforç bèl·lic, esborrant la distinció entre recursos civils i militars. Marcada per fets d'enorme repercussió històrica que van incloure la mort massiva de civils, l'Holocaust i l'ús, per primera i única vegada, d'armes nuclears en un conflicte militar, la Segona Guerra Mundial va ser el conflicte més mortífer en la història de la humanitat, amb un resultat final d'entre 50 i 70 milions de víctimes.
- **Sol·licitant d'asil:** És algú que busca asil (seguretat) en un país estranger i que ha presentat una sol·licitud al govern amb l'esperança de ser considerat refugiat.
- **UNESCO:** L'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura, fou establerta per les Nacions Unides el 1946 per promoure la col·laboració internacional en educació, ciència, cultura i comunicació.
- **Xenofòbia:** Por dels estrangers, de les persones d'altres països o de les coses estrangeres en general. La xenofòbia pot derivar en discriminació, racisme, violència i inclús en un conflicte armat en contra dels estrangers.

7. RECURSOS

Webs de recursos pel professorat

- [Amnistia Internacional. Declaració Universal dels Drets Humans](#). Resumida i en llenguatge senzill.
- [Amnistia Internacional. Propostes didàctiques](#). Amb l'objectiu de reflexionar sobre la fragilitat de la situació dels drets humans a molts països; denunciar-ne una violació concreta o solidaritzar-se amb alguna de les víctimes; comprovar que la implicació personal produeix resultats positius.
- [Amnistia Internacional. El cine i la Declaració Universal dels Drets Humans](#). Pel·lícules relacionades amb els diferents articles de la Declaració Universal.
- [Biblioteca de Derechos Humanos de la Universidad de Minnesota](#). Informació sobre educació en drets humans i sobre drets humans en general.
- [Derechos Human Rights](#). Pàgina que pretén reunir alguns recursos sobre l'educació en els drets humans ja existents a la web.
- [Edualter](#). Xarxa de recursos d'educació per la pau, el desenvolupament i la interculturalitat.
- [Escola de Cultura de Pau](#). Es va crear l'any 1999 amb el propòsit de treballar per la cultura de pau, els drets humans, l'anàlisi de conflictes i dels processos de pau, l'educació per la pau, el desarmament i la prevenció dels conflictes armats.

Entitats que treballen en la defensa dels drets humans

- [Amnistia Internacional Catalunya \(AIC\)](#). És una associació sense ànim de lucre que forma part de la Secció espanyola d'Amnistia Internacional com a estructura federada. AIC contribueix, dins del seu àmbit d'actuació (Catalunya), a les estratègies i objectius proposats per l'organització, per promoure el respecte dels drets humans arreu del món.
- [Institut de Drets Humans de Catalunya](#). És una associació que va néixer l'any 1983 a Barcelona al voltant d'un grup de persones amb un clar sentit reivindicatiu i de lluita pel progrés de les llibertats i de la democràcia al món, de crida a la conjunció d'esforços individuals i col·lectius d'institucions públiques i privades, i a favor de l'expansió dels drets polítics, econòmics, socials i culturals per a totes les persones.
- [Observatori DESC](#). És una plataforma d'entitats i persones creada en 1998 amb l'objectiu de mostrar que tant els drets civils i polítics- dret a la llibertat d'expressió, a la vida, al vot, etc- com els drets econòmics, socials, culturals i ambientals - dret a l'habitatge, al treball, a l'educació, a la salut, a l'alimentació - són drets fonamentals de totes les persones.

- [Justícia i Pau](#). És una entitat cristiana que actua a Catalunya des de l'any 1968 i que té per finalitat la promoció i defensa dels drets humans, la justícia social, la pau i el desarmament, la solidaritat i el respecte al medi ambient.
- [L'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans](#) (OSPDH) de la Universitat de Barcelona està integrat per professors/es, estudiants, llicenciats, postgraduats i professionals que mitjançant activitats de recerca, docents i d'observació de les institucions del sistema penal treballen per la cultura dels drets humans, defensar els drets i llibertats de les persones i enfortir els principis i valors de l'Estat democràtic de dret. Tenen diferents àrees de treball: Anàlisi Feminista del Sistema Penal; Cultura política i valors democràtics; Migracions, dret i sistemes de control; Privació de llibertat i drets humans; Resolució de conflictes; Sistema penal, joves i menors.
- [La Xarxa de Pobles i Ciutats pels Drets Humans](#). Aplega un conjunt de municipis de la província de Barcelona que treballen des de l'àmbit local en la defensa i garantia dels drets humans de proximitat. Va ser creada l'any 2003 per la Diputació de Barcelona amb dos objectius: difondre la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat en l'àmbit de la província i ajudar els municipis en la seva aplicació. Gairebé la meitat dels municipis de la província de Barcelona ja han signat la Carta i són membres de la Xarxa.
- [Coordinadora per a la Prevenció de la Tortura](#). És una plataforma integrada per organitzacions de lluita contra la tortura i la defensa dels drets humans agrupades amb l'objectiu principal de vetllar per l'aplicació i el seguiment dels mecanismes internacionals de prevenció de la tortura en l'Estat espanyol.

Pel·lícules i documentals:

[Amnistia Internacional. El cine i la Declaració Universal dels Drets Humans](#). Pel·lícules relacionades amb els diferents articles de la Declaració Universal.

A banda d'aquest llistat molt complert d'Amnistia Internacional, proposem les pel·lícules i documentals següents:

Billy Elliot de Stephen Daldry, 2000 (Gran Bretanya)

Al 1984, durant una vaga de miners al comtat de Durham, se succeeixen els enfrontaments entre piquets i policia. Entre els miners més exaltats estan Tony i el seu pare. Aquest s'ha obstinat que Billy, el seu fill petit, rebí classes de boxa. Però, encara que el noi té un bon joc de cames, no pega gaire bé. Un dia, en el gimnàs, Billy observa la classe de ballet de la senyora Wilkinson, una dona de caràcter sever que l'anima a participar. A partir d'aquest moment, Billy es dedicarà apassionadament a la dansa.

Ça commence aujourd'hui (*Hoy empieza todo*) de Bertrand Tavernier, 1999 (França)

Daniel Lefebvre és el director de l'escola infantil d'un barri marginal d'un poble miner del nord de França, en el qual el 30% de la població està a l'atur a causa de la crisi de la mineria. Un dia, la mare d'una alumna arriba borratxa a l'escola, sofreix un col·lapse i deixa allà al seu bebè i a la seva filla de cinc anys. El director sol·licita llavors l'ajuda dels veïns, però l'única cosa que aconseguirà és que la seva tasca docent sigui qüestionada.

The Color Purple (*El color porpra*) de Steven Spielberg, 1985 (EUA)

A principis del segle XX, es narra la història de Celie, una adolescent negra de catorze anys que està embarassada del seu propi pare, un home despòtic i cruel. A partir de llavors la seva vida estarà plena de dolor i humiliacions.

Des marelles et des petites filles (*De xarranques i de nenes*) de Marquise Lepage, 1999 (Canadà)

Documental que narra un viatge per tots els continents, la directora canadenca Marquise Lepage recull els testimonis de diferents nenes amb la finalitat de mostrar les diverses cares de l'explotació laboral que pateixen. La xarranca, joc que practiquen les nenes de tot el món, acaba sent una metàfora i un aprenentatge de l'equilibri precari que la societat els proposa.

Fried Green Tomatoes (*Tomàquets verds fregits*) de Jon Avnet, 1991 (EUA)

Evelyn (Kathy Batts), una dona madura que viu frustrada per la seva gordura i per la insensibilitat i simplicitat del seu marit, coneix casualment en un asil a Ninny (Jessica Tandy), una dona gran que li va explicant a poc a poc una dramàtica història ocorreguda en un petit poble d'Alabama. El relat es fa cada vegada més fascinant: gira entorn de la gran amistat entre dues dones (Mary Stuart Masterson i Mary-Louise Parker) i al misteriós assassinat del marit d'una d'elles. Aquest film parla de la lluita per l'alliberament del control patriarcal a l'Amèrica profunda dels anys quaranta.

Gattaca de Andrew Niccol, 1997 (EUA)

Narra la història de Vincent, un "invàlid", perquè neix d'una relació natural, que genèticament no té les condicions d'haver estat concebut en laboratori, però que malgrat aquests condicionants negatius, supera tots els obstacles per realitzar el seu somni de ser astronauta. "L'esperit humà no té gens". Aquest podria ser el lema del pel·lícula. I és que avança aspectes de bioenginyeria i amb ells la problemàtica ètica que se'n desprèn.

The insider (*El Dilema*) de Michel Mann, 1998 (EUA)

Un científic -químic-, alt executiu i vice-president d'una indústria tabaquera, Jeffrey Wigand, és acomiadat perquè no està d'acord amb els procediments de fabricació de cigarretes de l'empresa on treballa. És pressionat per a signar un contracte d'alta confidencialitat, però ell es debat amb el deure moral de denunciar certes pràctiques que atempten contra la salut pública i la cobertura econòmica i sanitària que li procura el contracte. Es denuncia la inclusió d'una substància provadament cancerígena als cigarrets per tal d'incrementar-ne el consum.

Té a veure amb el frau moral i amb l'ètica del negoci, amb l'obligació d'informar als consumidors i amb les pràctiques immorals de certs grups d'empreses molt influents tal com es mostra al film per la pressió que exerceixen sobre la directiva de la cadena televisiva.

Oliver Twist de Roman Polanski, 2005 (Gran Bretanya)

Els nens d'un orfenat passen tanta gana que, desesperats, decideixen que un d'ells parli de l'assumpte al director. El triat és Oliver Twist, que serà expulsat del centre i ofert com a aprenent a qui el vulgui contractar. Després de netejar xemeneies i treballar com a ajudant d'un enterrador, Oliver s'escapa i arriba a Londres. Als afores de la ciutat, cansat i famolenc, coneix a Artful Dodger, que li ofereix allotjament. Des de llavors es veurà obligat a treballar per al malvat Fagin que dirigeix una banda de nois carteristes.

Sólo mía de Javier Balaguer, 2001 (Espanya)

L'amor va sorgir entre ells de cop. Es van casar als pocs mesos i eren feliços. El seu primer embaràs els va omplir d'aquesta felicitat, fins que poc després van aparèixer els primers retrets i insults. Tan sols va ser necessari un mal dia de Joaquín perquè Ángela descobrís el veritable caràcter violent del seu marit.

Suffragette (*Sufragistes*) de Sarah Gavron, 2015 (Gran Bretanya)

Pel·lícula que narra les dificultats que van tenir les dones per aconseguir el dret a vot a la Gran Bretanya. El moviment sufragista va néixer a Anglaterra just abans de la Primera Guerra Mundial (1914-1918). La majoria de les sufragistes no procedien de les classes altes, sinó que eren obreres que veien impotents com les seves pacífiques protestes no servien per res. Llavors es van radicalitzar i, en la seva incansable lluita per aconseguir la igualtat, es van arriscar a perdre-ho tot: el seu treball, la seva casa, els seus fills i la seva vida.

Els docents disposen d'accés gratuït permanent a la Biblioteca del Cinema de la Filmoteca amb tot tipus de recursos i bibliografia sobre cinema i cultura audiovisual